

Teselli ile *musalla* kelimelerinden söz oyunu yaptım anacım, buyrun kısır da var. Musalladan bir de musakka yapacaktım ama artık o da fazla olur diye...

Felsefe ölmedi tabi, gerçi akademik felsefeyi ölmeden teneşire konmak gibi algılayabilirsiniz, Wittgenstein da öldürdüğünü iddia etmişti ama sonra bir da baktık, *ölen hayvan imiş*, felsefe tastamam yerinde duruyor. Ludwig azimim de bunu farkedince, *öldüremezsem, profesörü olur süründürürüm* demiş ve kitabı doktora tezi kabul edilip bir hokus pokusla profesör edilmişti. Russell bu duruma ne dedi bilmiyorum, muhtemelen o sırankı karısıyla dedikodusunu yapmıştır.

Adaletin bu mu dünya? Millet senelerini veriyor felsefeden gıdım gıdım unvan almak için, adam öldürmeye niyetlenip profesör oluyor.

Yazının ciddi kısımlarına geliyoruz, tabii siz yukarıyı otuz saniye civarında okumuş bitirmişsinizdir, yazı yazmak yaprak sarması yapmak gibi, kelimeleri tek tek tencereye diziyorsun, sonra hepsi bir anda bitiveriyor. Yumuşak haşlayım, ufak başlayım da yutması kolay olsun dedim, bu sefer de çabuk bitti.

Felsefe ne işe yarar demeyeceğim. İşe yaramak bir ölçü değil, hayatımız işe yaramayan faaliyetler üzerine kurulu, çoğumuzun da gerçekten bir işe yaradığı söylenemez. Gerçekte kimin ne işe yaradığını ölçmek zor. Aslında *şu uçsuz bucaksız gökyüzü içinde* dünyanın neye yaradığı da belli değil.

Felsefe nasıl oluyor da teselli ediyor diyeceğim. Hanım bana bugün *her şeyin felsefesini yapar* dedi, aslında o kadar hamarat değilim ama biraz taltif olmuş hissettim, devir iktisat devri, evde ne varsa onunla bir yemek uydurmak gerekiyor.

Ben felsefe okuduğumda teselli olmuyorum, bilmiyorum nasıl ediyor teselli, de Botton denen arkadaşın aynı adlı kitabını da okumuştum sanırsam, aklımda kalmamış, ama iş gelip sosyalliğe dayanıyor gibi geliyor hep. Felsefenin kendisi değil de, oturup *felsefe yapmak* bir teselli veriyor olabilir, arada çay, kısır falan olursa, tabii tesellinin seviyesi de artıyor, hatta sevgiliyle yapılan felsefe muhteşem derecede teselli edici olabilir.

Felsefenin kendisinde bir teselli edicilik göremiyorum. Düşündükçe çatallanan yollar, giderek yavaşlayan adımlar, hatta geriye doğru yürümek daha makbul felsefede, biri diyor ki *zihin maddeden kaynaklanan bir mekanizmadır*, diğeri itiraz ediyor, *zihin için mekanizma demek mümkün değildir*, öbürü de *zihnin mekanizma olup olmadığını anlamak için algıya bakmak gerekir*, bir başkası *zihnin mekanizma olması algının mekanik olmasını gerektirmez* falan...

Adımlar hep geri geri. Hasbelkader ileri adım atabilen olmuşsa da, felsefecilerin en sevdiği uğraş birbirlerine çelme takmak olduğundan, yere kapaklanması her zaman mümkün. Sürüye sürüye geri çekiyorlar.

Bunun nasıl bir teselli vereceğini bilmiyorum.

Zamanımızda felsefe, dışarıdan gördüğüm kadarıyla, bazı kavramları junglörvari bir maharetle atıp tutup, birbirine *artistik* puan vermekten ibaret. Kimsenin gerçek bir teselli aradığı yok, adam ay başında üniversiteden maaşı alınca teselliye de buluyor anlaşılan.

Teselliyi geçtik, basit sorunlara felsefi cevaplar arayınca da bulmak mümkün değil. Başından beri, diyelim ki Sokrates'in soruşturmalarından beri felsefenin en önemli konularından biri doğru davranış, ancak bugün, herhangi bir konuda zorlayıcı veya genel kabul görmüş bir felsefi ahlak yok. Felsefeyle uğraşan insanlar da yaptıklarının *doğru* olup olmadığını felsefeye göre ölçmüyor, akademik saçmalıkların ne kadar *doğru* olduğunu inceleyen bir felsefeci görmeniz mümkün değil, birilerinin kendilerine ödenek ayırmasının açlık, sefalet ve işsizliğin yaygın olduğu bir yerde ne kadar anlamlı olduğunu da sorgulayan yok. Ahlak deyince, *bıdı bıdı bıdı*, Stoacılardan başlayıp, Spinoza'dan çıkabilir, ama bunların hayata dair gönderimleri ilgili bir fikri yok.

Yanlış anlaşılmasın, felsefe okumuş, bir şekilde felsefeye bulaşmış insanların hemen hepsi ortalamanın üzerinde iyi insanlardır, ancak bu iyilikler felsefeden mi kaynaklanır, yoksa iyi olmalarına sebep olan faktörler aynı zamanda felsefe okumalarına da mı sebep olmuştur, burası benim için muamma. (Nasıl felsefe yapıyorum gördünüz, ince olanı makbul tabi, nar ekşili olunca da güzel oluyor.)

Daniel Dennett, bilmiyorum hangi konferansının birinde çevresinde ateist olmayanların çoğunun gerçekte *inanca inandıklarını* söylüyordu. Kişi ateist gibi yaşıyor ve hatta kendi başına kaldığında bir Tanrıya inanmadığını da itiraf ediyor, ancak insanların çoğunun dine ihtiyacı olduğunu düşündüğünden bunu açıkça savunmuyor. Bunun ne kadar boş bir gerekçe olduğunu, insanların bilim dünyasının ateizmini daha net bilmesi gerektiğini anlatıyordu.

Gerçekte felsefenin durumu da buna benziyor. İçindekiler bir şeyi çözmediğinin farkında, *büyük felsefeci* ile *peygamber* arasındaki çizginin puslandığının, birine hadis tekrar etmekle, Nietzsche'nin sözünü tekrar etme arasında hüviyet ve ilgi itibarıyla pek fark kalmadığının farkında, ancak bunu itiraf etmek ve felsefenin değerini tartışmak zor geliyor. Felsefenin değeri de, benim gibi *gayriakademik* insanlar için edebiyattan, akademisyenler içinse üzerinde makale üretilebilecek mesnedi meşuk (diğer deyişle *sosyal bilimsi*) herhangi bir konudan öteye gitmiyor. Akademik felsefecilerin arasında *çözemedim ben bu sorunu* deyip de intihar edeni ben duymadım, böyle kaçıklar genelde felsefeye fazla umut bağlayıp, fos çıkınca hayatının mihverini kaybedenlerden çıkıyor. Onlar da belki kaçık olduklarından felsefeyi bu kadar ciddiye almışlardır.

Okuduklarımdan öğrendiğim şu oldu: Ya felsefeciler aradıkları taşı bulamadılar, ya da buldular ama ifade edecek aracı bulamadılar. İnsanlara bir çözüm sunacak, bunu da *herkes için* yutulur hale getirecek becerileri yok. İnsan evladının en zeki mensuplarının binlerce yıldır ürettiğinin arasında, *nasıl bir insan olmalıyım* sorusunun *efradını cami, ağyarını mani* bir cevabı yok.

Ama bu sorunun cevabını kendin vermelisin diyecektir tabii ki. Eh, bu sorunun cevabını kendim vereceksem, zaten felsefeye ihtiyacım yok. Takılırım en yakın kervanın ardına, nereye götürürse, hazinem oradadır.